Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

27 päivänä helmikuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Yhtiöoikeus — Suositus 2003/361/EY — Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuuren yritysten määritelmä — Henkilöstömäärän ja rahamääräisten arvojen laskennassa huomioon otettavat yritystyypit — Sidosyritykset — Yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän käsite

Asiassa C-110/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesfinanzhof (Saksa) on esittänyt 20.12.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.3.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

HaTeFo GmbH

vastaan

Finanzamt Haldensleben,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari) ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato M. Santoro,

— Euroopan komissio, asiamiehinään R. Sauer ja T. Maxian Rusche,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 6.5.2003 annetun komission suosituksen 2003/361/EY (EUVL L 124, s. 36; jäljempänä pk-yrityssuositus) liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain HaTeFo GmbH (jäljempänä HaTeFo) ja Finanzamt Haldensleben ja joka koskee investointituen määrän laskemista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Pk-yrityssuosituksen johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Paremman käsityksen saamiseksi [mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten)] taloudellisesta tilanteesta sekä sellaisten yritysryhmien poissulkemiseksi, joiden taloudellinen valta on suurempi kuin pk-yrityksiksi katsottavien yritysten, eri yritystyypit olisi erotettava toisistaan sen mukaan, ovatko ne riippumattomia, onko niillä osakkuuksia, joihin ei liity määräysvaltaa (omistusyhteysyritykset), tai ovatko ne sidossuhteessa muihin yrityksiin. – –”

4 Tämän suosituksen johdanto-osan 11 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”Jotta tilanne olisi yksinkertaisempi erityisesti jäsenvaltioiden mutta myös yritysten kannalta, olisi sidosyritysten määrittelemiseksi toistettava edellytykset, jotka vahvistetaan konsolidoiduista tilinpäätöksistä 13 päivänä kesäkuuta 1983 perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla annetun seitsemännen neuvoston direktiivin 83/349/ETY [(EYVL L 193, s. 1)], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna [27.9.2001 annetulla] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/65/EY [(EYVL L 283, s. 28)], 1 artiklassa, siltä osin kuin nämä edellytykset soveltuvat tämän suosituksen asiasisältöön. – –”

5 Suosituksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jotta eri säännöksistä ja pk-yritysten hyväksi toteutettavista toimenpiteistä koituvat edut varattaisiin yrityksille, jotka niitä todella tarvitsevat, on myös suotavaa ottaa tarvittaessa huomioon yritysten väliset suhteet, joita pidetään yllä luonnollisten henkilöiden välityksellä. Näitä tilanteita olisi tutkittava vain ehdottoman välttämättömissä tapauksissa, joten kyseisten suhteiden huomioon ottaminen olisi rajattava vain sellaisten yritysten tapauksiin, jotka harjoittavat toimintaa samoilla tai lähimarkkinoilla, sekä viitattava tarvittaessa merkityksellisiä markkinoita koskevaan komission määritelmään, josta on laadittu komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta [(EYVL 1997, C 372, s. 5)].”

6 Saman suosituksen 3 artiklassa todetaan seuraavaa:

”Tämä suositus korvaa [pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 3.4.1996 annetun komission] suosituksen 96/280/EY [(EYVL L 107, s. 4)] 1 päivästä tammikuuta 2005.”

7 Pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. – –”

8 Pk-yrityssuosituksen liitteessä oleva 3 artikla koskee henkilöstömäärän ja rahamääräisten arvojen, joiden perusteella voidaan määritellä liitteessä olevassa 2 artiklassa määritetyt eri yritysluokat, laskennassa huomioon otettavia yritystyyppejä.

9 Kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”’Riippumattomia yrityksiä’ ovat kaikki yritykset, joita ei pidetä 2 kohdassa tarkoitettuina omistusyhteysyrityksinä tai 3 kohdassa tarkoitettuina sidosyrityksinä.”

10 Samassa liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan sanamuoto on seuraava:

”’Sidosyrityksiä’ ovat yritykset, joiden välillä vallitsee jokin seuraavista suhteista:

a) yrityksellä on enemmistö toisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä;

b) yritys on oikeutettu asettamaan tai erottamaan toisen yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten enemmistön;

c) yrityksellä on oikeus käyttää määräysvaltaa toisessa yrityksessä tämän kanssa tehdyn sopimuksen taikka tämän perustamiskirjan, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksen nojalla;

d) toisen yrityksen osakkeenomistajana tai jäsenenä olevan yrityksen hallinnassa on toisen yrityksen muiden osakkeenomistajien tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla yksin enemmistö kyseisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä.

Oletetaan, että määräävää vaikutusta asianomaiseen yritykseen ei ole, jos 2 kohdan toisessa alakohdassa mainitut sijoittajat eivät osallistu välittömästi tai välillisesti asianomaisen yrityksen johtamiseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisten sijoittajien oikeuksia osakkeenomistajina tai jäseninä.

Yritykset, joilla on jokin ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuista suhteista yhden tai useamman muun yrityksen välityksellä tai 2 kohdassa tarkoitettujen sijoittajien kanssa, katsotaan myös sidosyrityksiksi.

Yritykset, joilla on jokin näistä suhteista luonnollisen henkilön tai yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän kautta, katsotaan myös sidosyrityksiksi, jos ne harjoittavat toimintaansa tai osaa toiminnoistaan samoilla merkityksellisillä markkinoilla tai lähimarkkinoilla.

Lähimarkkinoina pidetään tuotteen tai palvelun markkinoita, jotka välittömästi edeltävät tai seuraavat tuotantoketjussa merkityksellisiä markkinoita.”

Saksan oikeus

11 Vuoden 2005 investointiavustuksista 17.3.2004 annetun lain (Investitionszulagengesetz 2005; BGBl. 2004 I, s. 438) 1 §:n 1 momentissa säädetään, että verovelvollisille, jotka tekevät tietyntyyppisiä investointeja viidessä uudessa osavaltiossa ja Berliinissä (Saksassa), on oikeus saada investointitukea.

12 Samassa laissa säädetään, että tukea korotetaan tietyin edellytyksin, jos investoinnit tehdään pk-yrityssuosituksessa tarkoitettuihin pk-yrityksiin.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 HaTeFo, joka on perustettu 1999, valmistaa muovista levyjä, kalvoja, letkuja ja profiileja. HaTeFo:n yhtiöpääoman omistaa kolme luonnollista henkilöä A, jonka osuus on 24,8 prosenttia, hänen puolisonsa B, jonka osuus on 62,8 prosenttia, ja C, jonka osuus on 12,4 prosenttia. A ja C ovat yhtiön johtajia. Lisäksi A ja hänen äitinsä D ovat samoin osuuksin osakkaita X-yhtiössä, jota A ja C samoin johtavat.

14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että X oli antanut HaTeFo:lle vakuuden sen aloittaessa toimintaansa ja HaTeFo oli myös tehnyt tämän yhtiön kanssa ”liikkeenhoitosopimuksen” (Geschäftsbesorgungsvertrag), jonka täyttämiseksi HaTeFo sai kaikki tilauksensa siirtona X-yhtiöltä, joka oli ainoa toimija asianomaisilla markkinoilla. Liikkeenhoitosopimuksessa määrättiin myös, että X:n edustaja vastaa HaTeFo:n ammatillisesta johtamisesta. HaTeFo oli myös ulkoistanut X-yhtiölle tutkimus- ja kehitystoimintansa sekä tietotekniikkansa, ja se käytti toimintaansa varten yhtä X:n pankkitiliä.

15 Jos sitä tarkastellaan yksinään, HaTeFo voidaan luokitella pk-yritykseksi. Kun sitä vastoin otetaan huomioon sekä X:n työntekijämäärä että sen vuotuinen liikevaihto, näin ei olisi, jos HaTeFo olisi katsottava X:n sidosyritykseksi.

16 Finanzamt Haldensleben arvioi, ettei HaTeFo ollut pk-yritys, koska se oli sidossuhteessa X:ään, ja myönsi sille vuodelle 2006 korotetun tuen sijaan vuoden 2005 investointiavustuksista annetun lain mukaista perustukea.

17 Finanzamt Haldensleben täsmensi erityisesti, ettei ollut otettava huomioon pelkästään pk-yrityssuosituksessa lueteltuja muodollisia kriteereitä vaan oli tarkasteltava asiaa taloudellisesta näkökulmasta sen määrittämiseksi, onko yrityksiä, jotka ovat tosin muodollisesti itsenäisiä, pidettävä kuitenkin yhtenä ainoana taloudellisena yksikkönä. Sen mukaan nämä kaksi yritystä muodostavat tällaisen yksikön, kun otetaan huomioon liikkeenhoitosopimus, niiden välinen tuotannon ja myynnin työnjako sekä se, että ne omistaa ja niitä johtaa vain neljä henkilöä, joista kolme on läheistä sukua toisilleen.

18 Ensimmäisessä oikeusasteessa Finanzgericht hylkäsi HaTeFo:n kanteen ja korosti, ettei pk-yrityssuosituksessa määriteltyjen kriteerien, joiden avulla määritetään yrityksen itsenäisyys, täysin muodollinen soveltaminen saisi johtaa niiden väärinkäyttöön tai kiertämiseen ja että itsenäisyyden arvioimisessa on myös otettava huomioon asianomaisten yritysten muut liikesuhteet ja tässä mielessä erityisesti liikkeenjohto, toimittaja- ja asiakasyhteydet sekä yhteinen logistiikka.

19 HaTeFo haki Finanzgerichtin tuomioon muutosta Bundesfinanzhofissa Revision-valituksella, jossa se vetosi erityisesti siihen, että pk-yrityssuosituksen liitteessä olevassa 3 artiklassa oleva luettelo kriteereistä, joiden perusteella voidaan määrittää suosituksessa tarkoitetut sidosyritykset, on pikemminkin katsottava tyhjentäväksi.

20 Bundesfinanzhof tukeutuu yhdistetyissä asioissa C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, 18.10.1990 annettuun tuomioon (Kok., s. I-3763, Kok. Ep. X, s. 555) sen näkemyksensä tueksi, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan pk-yrityksen käsitettä, koska tämä käsite on toistettu kansallisessa oikeudessa, jossa viitataan pk-yrityssuosituksen määritelmään.

21 Bundesfinanzhof toteaa lisäksi, että kyseisessä suosituksessa toistetaan osittain direktiivin 83/349 1 artiklassa säädetyt edellytykset konsolidoidun tilinpäätöksen laatimiselle, joten yritykset, joilla on tämän direktiivin mukaan velvollisuus laatia konsolidoitu tilinpäätös, voidaan katsoa pk-yrityssuosituksessa tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi. Se lisää, että jos yritys ei laadi konsolidoitua tilinpäätöstä, kuten pääasiassa, on kuitenkin arvioitava, voidaanko sitä silti pitää toisen yrityksen sidosyrityksenä kyseisen suosituksen liitteessä lueteltujen kriteerien perusteella.

22 Bundesfinanzhof pohtii aluksi pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitettua ”yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmään” liittyvää kriteeriä. Se miettii erityisesti, riittääkö tällaisen ryhmän määrittelemiseksi näiden henkilöiden liiketoimintaan liittyvä yhteistoiminta vai onko myös selvitettävä, että he ovat yhdenmukaistaneet menettelytapansa ja solmineet sopimussuhteita.

23 Bundesfinanzhof pitää epäselvänä myös kysymystä siitä, voidaanko sellaisen asianomaisten yritysten taloudellisen kokonaisarvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon osakkaiden kuuluminen samaan perheeseen ja johtajien henkilöllisyys, katsoa näiden yritysten olevan sidossuhteessa toisiinsa yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän välityksellä kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa luetelluista sidosyrityksiä määrittelevistä eri suhteista riippumatta. Se miettii lopuksi, pitääkö tällainen taloudellinen arviointi rajoittaa tapauksiin, joissa kyseiset henkilöt ovat yrittäneet kiertää pk-yrityksen määritelmää.

24 Näissä olosuhteissa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Mitä vaatimuksia on asetettava sille, että on kyse [pk-yrityssuosituksen] – – liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetusta yhdessä toimimisesta: riittääkö – – mikä tahansa molemmissa yrityksissä osakkaina olevien luonnollisten henkilöiden liiketoimintaan liittyvä yhteistoiminta, joka tapahtuu ilman riitoja tai esiin tulevia eturistiriitoja, vai edellytetäänkö pikemminkin havaittavissa olevaa henkilöiden yhdenmukaistettua menettelyä?

b) Mikäli edellytetään yhdenmukaistettua menettelyä: tarkoittaako pelkkä tosiasiallinen yhteistoiminta yhdenmukaistettua menettelyä?

2) Jos velvollisuutta laatia konsolidoitu tilinpäätös ei ole, onko sen kysymyksen yhteydessä, onko yritys sidoksissa toiseen yritykseen luonnollisen henkilön tai yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän kautta, tehtävä pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainittujen ’suhteiden’ tutkimisen lisäksi myös taloudellinen kokonaisarviointi, jossa on tutkittava kyseisten yritysten omistussuhteiden – tässä yhteydessä erityisesti osakkeenomistajien tiettyyn perheeseen kuulumisen –, omistusrakenteen ja taloudellisen integraation [sekä] erityisesti – – johtajien henkilöllisyyden kaltaisia näkökohtia?

3) Siinä tapauksessa, että muodollista tarkastelua laajempi taloudellinen kokonaisarviointi on mahdollinen myös pk-yrityssuositusta sovellettaessa: edellyttääkö se aikomusta kiertää pk-yrityksen määritelmä tai ainakin sen kiertämisriskiä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

25 Kolmella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljättä alakohtaa tulkittava siten, että vain yritykset, joiden välillä vallitsee yhden luonnollisen henkilön tai useamman yhdessä toimivan luonnollisen henkilön ryhmän kautta jokin kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa mainituista suhteista, on katsottava tässä artiklassa tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi, vai voiko tällaisen sidoksen olemassaolo perustua myös taloudelliseen kokonaisarviointiin, jonka yhteydessä tutkitaan erityisesti kyseisten henkilöiden aikomus kiertää pk-yrityksen määritelmä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää myös lähinnä täsmentämään edellytyksiä sille, että luonnollisten henkilöiden katsotaan toimivan yhdessä pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla, ja erityisesti sille, onko heidän oltava tätä varten sidoksissa toisiinsa sopimussuhtein.

26 Tässä liitteessä olevan 1 artiklan mukaan yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa.

27 Samassa liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdassa täsmennetään kriteereitä, joiden perusteella yritykset voidaan luokitella sidoksissa oleviksi sen määrittämiseksi, ovatko kyseiset yritykset pk-yrityksiä.

28 Itse pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen ja neljännen alakohdan sanamuodosta ilmenee, että nämä säännökset koskevat lähtökohtaisesti vain tapauksia, joissa yritysten välillä vallitsee jokin kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan a–d alakohdassa luetelluista suhteista.

29 Tästä ei silti voida päätellä, että tämän edellytyksen muodollinen täyttymättä jääminen on kaikissa tapauksissa esteenä kyseisten yritysten välisen sidossuhteen toteamiselle.

30 Pk-yrityssuositusta on nimittäin tulkittava niin, että otetaan huomioon suosituksen antamiseen johtaneet syyt (ks. analogisesti asia C-91/01, Italia v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-4355, 49 kohta).

31 Tässä yhteydessä suosituksen johdanto-osan 9 ja 12 perustelukappaleesta ilmenee, että sidosyritysten määrittelemisen tarkoituksena on saada parempi käsitys pk-yritysten taloudellisesta tilanteesta sekä sulkea pois pk-yritykseksi luokittelusta sellaiset yritysryhmät, joiden taloudellinen valta on suurempi kuin pk-yrityksiksi katsottavien yritysten, jotta eri säännöksistä ja pk-yritysten hyväksi toteutettavista toimenpiteistä koituvat edut varattaisiin yrityksille, jotka niitä todella tarvitsevat. Näissä perustelukappaleissa todetaan myös, että yrityksillä luonnollisten henkilöiden välityksellä olevia suhteita olisi tutkittava vain ehdottoman välttämättömissä tapauksissa, joten kyseisten suhteiden huomioon ottaminen olisi rajattava vain sellaisiin tapauksiin, joissa yritykset harjoittavat toimintaa samoilla merkityksellisillä markkinoilla tai lähimarkkinoilla.

32 Pk-yrityksille myönnetyt edut ovat nimittäin useimmiten poikkeuksia yleisistä säännöistä, kuten valtiontukien alalla, joten pk-yrityksen määritelmää on tulkittava suppeasti.

33 Ainoastaan todella riippumattomien pk-yritysten huomioon ottamiseksi on näin ollen tutkittava sellaisten pk-yritysten rakennetta, jotka muodostavat taloudellisia ryhmiä, joiden voima ylittää tällaisen yrityksen voiman, ja valvottava, ettei pk-yrityksen määritelmää kierretä täysin muodollisilla perusteilla (ks. em. asia Italia v. komissio, tuomion 50 kohta).

34 Pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljättä alakohtaa on siis tulkittava tämän tavoitteen perusteella siten, että yritykset, joiden välillä ei muodollisesti vallitse jokin tämän tuomion 28 kohdassa mieleen palautetuista suhteista mutta jotka muodostavat kuitenkin luonnollisen henkilön tai yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän roolin vuoksi yhden ainoan taloudellisen yksikön, on myös katsottava tässä säännöksessä tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi, kun ne harjoittavat toimintaansa tai osaa toiminnoistaan samoilla merkityksellisillä markkinoilla tai lähimarkkinoilla (ks. analogisesti em. asia Italia v. komissio, tuomion 51 kohta).

35 Edellytys luonnollisten henkilöiden yhdessä toimimisesta täyttyy lisäksi, kun kyseiset henkilöt sovittavat yhteen toimintansa käyttääkseen sellaista vaikutusvaltaa asianomaisten yritysten kaupallisiin ratkaisuihin, joka sulkee pois sen, että yritykset voitaisiin katsoa taloudellisesti riippumattomiksi toisistaan. Tämän edellytyksen täyttyminen riippuu tapauksen olosuhteista eikä välttämättä vaadi sopimussuhteita kyseisten henkilöiden välillä eikä myöskään sen toteamista, että he ovat aikoneet kiertää pk-yrityksen määritelmää.

36 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee HaTeFo:n ja X:n taloudellisista ja rahoituksellisista suhteista, että X myy koko HaTeFo:n tuotantovolyymin eikä jälkimmäinen yhtiö toimi markkinoilla. X:n edustaja vastaa HaTeFo:n tuotannon teknisestä puolesta. HaTeFo on myös ulkoistanut X-yhtiölle tietotekniikkansa ja ostotoiminnot sekä tutkimustoimintansa. Lopuksi mainittakoon, että HaTeFo käyttää toimintaansa varten yhtä X-yhtiön pankkitiliä.

37 Lisäksi on todettava, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että A, B ja D, jotka omistavat nämä kaksi yritystä, ovat sukulaisuussuhteessa keskenään sekä että A ja C johtavat niitä samanaikaisesti. Tällaiset sidokset vaikuttavat olevan omiaan antamaan kyseisille henkilöille mahdollisuuden sovittaa yhteen toimintansa käyttääkseen sellaista vaikutusvaltaa asianomaisten yritysten kaupallisiin ratkaisuihin, joka sulkee pois sen, että yritykset voitaisiin katsoa taloudellisesti riippumattomiksi toisistaan.

38 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, kaksi yhtiötä, jotka ovat pääasiassa kyseessä olevaa vastaavassa tilanteessa, näyttävät muodostavan yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän kautta tosiasiallisesti yhden ainoan taloudellisen yksikön, joten ne olisi katsottava pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi, mikä kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava samalla varaten asianosaisille mahdollisuus osoittaa asian olevan toisin.

39 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava, että pk-yrityssuosituksen liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljättä alakohtaa on tulkittava siten, että yritykset voidaan katsoa kyseisessä artiklassa tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi, kun niiden välisten sekä oikeudellisten että taloudellisten suhteiden arvioinnin tuloksena on, että ne muodostavat luonnollisen henkilön tai yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän välityksellä yhden ainoan taloudellisen yksikön, vaikka ne eivät olisikaan muodollisesti toisiinsa kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetussa suhteessa. Kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla yhdessä toimiviksi katsotaan luonnolliset henkilöt, jotka sovittavat yhteen toimintansa käyttääkseen sellaista vaikutusvaltaa asianomaisten yritysten kaupallisiin ratkaisuihin, joka sulkee pois sen, että yritykset voitaisiin katsoa taloudellisesti riippumattomiksi toisistaan. Tämän edellytyksen täyttyminen riippuu tapauksen olosuhteista eikä välttämättä vaadi sopimussuhteita kyseisten henkilöiden välillä eikä myöskään sen toteamista, että he ovat aikoneet kiertää kyseisessä suosituksessa olevaa pk-yrityksen määritelmää.

Oikeudenkäyntikulut

40 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 6.5.2003 annetun komission suosituksen 2003/361/EY liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljättä alakohtaa on tulkittava siten, että yritykset voidaan katsoa kyseisessä artiklassa tarkoitetuiksi sidosyrityksiksi, kun niiden välisten sekä oikeudellisten että taloudellisten suhteiden arvioinnin tuloksena on, että ne muodostavat luonnollisen henkilön tai yhdessä toimivien luonnollisten henkilöiden ryhmän välityksellä yhden ainoan taloudellisen yksikön, vaikka ne eivät olisikaan muodollisesti toisiinsa kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetussa suhteessa.

Kyseisessä liitteessä olevan 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla yhdessä toimiviksi katsotaan luonnolliset henkilöt, jotka sovittavat yhteen toimintansa käyttääkseen sellaista vaikutusvaltaa asianomaisten yritysten kaupallisiin ratkaisuihin, joka sulkee pois sen, että yritykset voitaisiin katsoa taloudellisesti riippumattomiksi toisistaan. Tämän edellytyksen täyttyminen riippuu tapauksen olosuhteista eikä välttämättä vaadi sopimussuhteita kyseisten henkilöiden välillä eikä myöskään sen toteamista, että he ovat aikoneet kiertää kyseisessä suosituksessa olevaa mikroyritysten taikka pienten tai keskisuurten yritysten määritelmää.

Allekirjoitukset